

Jaunimo sielovados samprata ir metodai: pastoracinės perspektyvos Lietuvoje

Jaunimo sielovada Lietuvoje imta domėtis maždaug prieš penkiolika metų. Daugiausia dėmesio buvo skiriama praktikai. Tuo tarpu jaunimo sielovada teoriniu lygmeniu liko mažai tirta, nėra konkrečių studijų atskiroms jos sritims įvertinti. Kompleksinėje-pliuralistinėje visuomenėje jaunimo sielovada savo tikslų gali siekti, kai atsižvelgia į konkrečias jaunimo situacijas ir geba pasiūlyti veiklos formas, kurios padeda vis glaudžiau susieti tikėjimą ir gyvenimą. Norint gerinti jaunimo evangelizacijos, plačiąja prasme, galimybes, be kita ko, reikalingi atitinkami jaunimo pastoracijos teorijos metodai.

Interest in the youth ministry emerged about fifteen years ago. Since then the significant part of attention has been given to the practical side of youth ministry. However, the theoretical level of youth ministry has been left without a detailed study; therefore, there are no specific studies of its various spheres. In the complex pluralistic society youth ministry could pursue its goals on condition that it responds to the specific situations of the young. In addition, it should be able to offer a variety of activities which could encourage greater integration of faith and life. In order to improve the possibilities of youth ministry in its broad sense, it is essential that corresponding methods of youth pastoral theory are found.

Įvadas

Jaunimo sielovada yra praktinės arba pastoracinės teologijos dalis. Skirtingose šalyse vartojami du lygiavėrciai terminai: *praktinė teologija* ir *pastoracinė teologija*. Terminas *praktinė teologija* dažniau vartojamas vokiečiųkalbiuose kraštuose, o terminas *pastoracinė teologija* istoriškai senesnis ir susijęs su konkrečia pastoracine samprata¹.

Apie jaunimo sielovadą Europoje buvo pradėta kalbėti tada, kai susiformavo atskira jaunimo grupė. Augant bendram pragyvenimo lygiui daugėjo mokslo įstaigų. Atsirado vien besimokanti (nedirbanti) jaunimo dalis, kuri turėjo laisvalaikio. Taip pradėjo kurtis centrai, kuriuose jaunimas leido laisvalaikį, toks jaunimas taip pat ir Bažnyčioje ėmėsi aktyviau jungtis į bendruomenes ir rodyti didesnę iniciatyvą jaunimo evangelizacijoje. Šis laikotarpis beveik sutapo su Vatikano II Susirinkimu Vakarų Europoje², o Rytų Europoje tuo metu veikė savita socialinė sistema, šiame regione buvo persekiojama už religinius įsitikinimus. Per pastaruosius dvidešimt metų, kai atsirado galimybė laisvai reikšti tikėjimą Rytų Europoje, jaunimo evangelizacijos plėtra buvo labai sparti.

Pradėjus domėtis jaunimo sielovada Lietuvoje, daugiausia dėmesio skirta praktikai: buvo organizuojami konkretūs renginiai, tęstiniai lyderių ugdymo seminarai, rengtos programos. Bandyta semtis patirties iš kitų valstybių, pradėtas ir tęsiamas Lietuvos

vyskupijų jaunimo centrų ir kitų valstybių jaunimo centrų bendradarbiavimas, tačiau ši veikla nebuvo tiek sėkminga, kiek tikėtasi. Kitų šalių sielovados modeliai ir projektai Lietuvoje dėl sociokultūrinio konteksto duoda kitokius rezultatus nei yra programose numatomi. Tuo tarpu jaunimo sielovada teoriniu lygmeniu (moksliškai) liko mažai tirta, nėra atskirioms jos sritims skirtų konkrečių studijų, iš viso mažai žinoma apie pačią jaunimo sielovadą ir jos metodus. Šiame straipsnyje trumpai apžvelgiama Lietuvos jaunimo sielovados praktika, samprata ir tikslai, pristatomi praktinės teologijos metodai ir galimybės taikyti juos Lietuvoje jaunimo sielovadoje.

Darbe vartojamas terminas *organinė sielovada*. Jis reiškia pastoracinių pasiūlymų jaunimui tinklą, kuriuo užpildomas visas evangelizacijos procesas atitinkamuose etapuose. Straipsnyje siūlomos sielovados iniciatyvos įvairių religinių interesų ir skirtingo amžiaus jaunuolių grupėms.

Straipsnio tikslas – aptarti jaunimo sielovados metodus, jų tinkamumą šiuo laikotarpiu ir taikymo galimybes Lietuvoje.

Hipotezė: Lietuvoje kitų Europos valstybių naudojami jaunimo sielovados modeliai neduoda lauktų rezultatų dėl savito sociokultūrinio konteksto, tačiau taikant tinkamus metodus, sukūrus savitus sielovados modelius ir projektus įmanoma pagerinti jaunimo sielovados situaciją Lietuvoje.

Uždaviniai: trumpai apžvelgti ir apibendrinti jaunimo sielovadą Lietuvoje per pastaruosius 20 metų; apibrėžti jaunimo sielovados sampratą, nurodyti jos tikslus; atskleisti jaunimo sielovados metodo ir kompleksinės-pliuralistinės sociokultūrinės aplinkos santykį; nustatyti šiuolaikinių pastoracinių metodų taikymo Lietuvos jaunimo sielovadoje kliūtis ir galimybes.

Tyrimo metodai: aprašomasis, analizė, sintezė, šaltinių analizė.

Jaunimo sielovada Lietuvoje: apžvalga

Iki Sovietų Sąjungos žlugimo, nepaisant visų draudimų, Katalikų Bažnyčia Lietuvoje stengėsi bent minimaliai atlikti savo misiją. Pagrindinis dėmesys skirtas įkrikščioninimo sakramentams, nors atvira katechezė niekur negalėjo vykti. Okupaciniu laikotarpiu buvo drąsių bandymų burti jaunimą, organizuoti tam tikrų grupių ir bendruomenių susirinkimus, dauginti ir platinti draudžiamas religines knygas, organizuoti rekolekcijas. Lietuvai atgavus nepriklausomybę kilo didžiulis susidomėjimas religija; pilnos bažnyčios tapo vietinių Bažnyčių atsinaujinimo viltimi³. Jaunimo organizacijų ir judėjimų atsikūrimas ir įsikūrimas, vienuolių veikla ir rūpestis jaunimu pritraukė naujus būrius jaunimo, kuris iki tol niekada nebuvo girdėjęs tikėjimo tiesių.

Lietuvos mokyklose gana greitai imama dėstyti tikybą. Vieni pirmųjų vyskupijose atsiranda katechetikos centrai. Nors tikybos pamokos dėstomos ir mokytojai rengiami, situacija vis dar chaotiška – dažnai keičiamos programos, leidžiami ir vis keičiami vadovėliai, iki šiol nėra tinkamai parengtų mokymo priemonių. Specialistų manymu, bendrojo lavinimo mokyklų tikybos programų keitimas rodo tam tikrą pažangą⁴. Lietuvoje gana greitai įkuriama vyskupijų jaunimo centrai. Kai kuriose parapijose taip pat kuriami jaunimo centrai, kurie ilgiau ar trumpiau gyvuoja ir praverčia pirminėje ar sakramentinėje

jaunimo evangelizacijoje. Kaip ir visame Vakarų pasaulyje, Lietuvoje bene sėkmingiausi masiniai jaunimo renginiai, kurie sutraukia tūkstančius jaunuolių: tai jaunimo dienos, masinės piligrimų eisenos, Taizė susitikimas Vilniuje, kelionės pas Taizė bendruomenę ir į jos rengiamus žiemos susitikimus; taip pat ir per įvairių šventovių atlaidus rengiama speciali jaunimo dienos programa. Katechetikos centrai pateikia paauglių ir jaunimo rengimo Sutvirtinimo sakramentui programas, kurios pamažu taikomos parapijose.

Nacionaliniu lygmeniu dokumentų apie sielovadą ir konkrečiai jaunimo sielovadą yra gana nedaug. 1996 metais, ruošiantis Didžiojo jubiliejaus paminėjimui, Lietuvos Vyskupų Konferencija parengė „Evangelizacijos ir sielovados programos projektą“, kuriame jaunimo sielovada buvo minima atskiru skyreliu ir pasiūlytos tuomet svarbiausios atrodžiusios veiklos sritys: raginta įvairiais būdais atsigręžti į jaunimą, nurodyta steigti vyskupijų jaunimo centrus (tai netrukus ir buvo padaryta), taip pat skatinta steigti juos ir parapijose⁵.

Kauno arkivyskupijos sinodo nutarimuose yra atskiras skyrius, apibrėžiantis jaunimo sielovados organizavimą ir vykdymą Kauno arkivyskupijoje. Šiame ne projektinio, bet administracinio pobūdžio dokumente numatomas jaunimo sielovados organizavimas, vykdymo tvarka, pateikiamos kai kurios rekomendacijos⁶.

Nuveiktų darbų ir suorganizuotų renginių bei paruoštų ir pravestų programų yra labai daug – tai iš tiesų rodo, kad jaunimo sielovada yra viena iš prioritetinių pastoracijos sričių. Vis dėlto net visos šios akcijos kartu nesudaro darnios jaunimo tikėjimo ugdymo sistemos, nes yra fragmentiškos. Lyginant su kitų šalių patirtimi matyti, kad jaunimo sielovada Lietuvoje yra dar visai nauja veiklos sritis⁷. Išvardytos veiklos pozityvios ir vertingos, bet galima įžvelgti tokius jaunimo sielovados Lietuvoje trūkumus⁸:

1. Veikla su jaunimu fragmentiška. Galima tirti tikybos mokymą mokyklose, atskirų vienuolių ar organizacijų darbą su jaunimu, jaunimo katechezę, tačiau visi šie elementai nesudaro vienos organiškios sielovados. Be to, didžiausia problema yra netikinčio jaunimo pirminis evangelizavimas.

2. Nuolatos veikiančių grupių veikla nėra kryptinga. Dažnas šios veiklos vyraujantis motyvas – „kad būtų linksma ir įdomu“. Grupių lyderiai dažnai nesuvokia grupės tikslų; kai kurios grupės yra funkcinės – patarnautojai, chorai. Jos retai turi programą ar pagalbines ugdymosi formas, padedančias bręsti per tikėjimą.

3. Dažniausiai įvairūs renginiai ir veiklos ruošiamos jaunimui, protagonistai yra suaugusieji (kunigai, vienuolės arba organizacijų vadovai), o į jaunimą žiūrima kaip į vartotojus, kuriuos reikia pritraukti, kad ateitų, būtų, dalyvautų. Didžiausias jaunimo vaidmuo taip pat yra funkcinis savanoriavimas (surinkti šiuokšles, pakabinti skelbimus, nešti vėliavas; rečiau – giedoti, liudyti tikėjimo patirtį).

Šie trūkumai rodo, kad nėra aiškios sampratos, kas yra jaunimo sielovada, ko ja siekiama.

Jaunimo sielovados samprata ir tikslai

Jėzaus įvykis atskleidžia maksimalų gelbstintį Dievo veikimą: „Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimą, kad apščiau jo turėtų“ (Jn 10, 10). Šį veikimą pratęsia Jėzaus mokiniai – Bažnyčia. Vatikano II Susirinkimas naujai peržvelgė ir įvertino Bažnyčios ir pasaulio

tarpusavio santykį. Buvo atkreiptas dėmesys į Bažnyčios bendrystės skeidimo ir tarnystės misiją pasaulyje: „Ji egzistuoja tarsi žmonių visuomenės fermentas ir siela tam, kad šią visuomenę atnaujintų Kristaus mokslu ir paverstu ją Dievo šeima.“⁹

Ši Bažnyčios misija realizuojama skirtingose aplinkose ir srityse: viena iš jų yra jaunimo sielovada. Jaunimo sielovada apibrėžiama kaip kryptinga bažnytinės bendruomenės vykdoma jaunimo veikla, kurios pagrindinis tikslas – visapusiškas jauno žmogaus ugdymas, siekis, kad tikėjimas jaunuolio gyvenime būtų kuo svarbesnis. Kitaip sakant, tai yra Šventosios Dvasios vedamos bendruomenės veikla, skirta jaunimui ir su jaunimu, kuria siekiama atsivėrimo išganingam Dievo veikimui visose konkrečiose gyvenimo situacijose¹⁰. Šiame apibrėžime matyti keletas reikalavimų:

a) Tai yra kryptinga veikla. Šios veiklos kryptis yra visapusiškas jauno asmens ugdymas(is), kuriame tikėjimas, arba Jėzaus Kristaus asmuo, pamažu tampa lemiamu pasirinkimo kriterijumi tiek priimant kasdienes gyvenimo sprendimus, tiek renkantis pašaukimą, profesiją ir kitus ilgalaikius gyvenimo projektus.

b) Tai yra bažnytinės bendruomenės veikla. Bažnytinė bendruomenė netapatinama su kunigais, vyskupais, vienuoliais ir bažnytinėmis tarnybomis, bet yra gyva visų konkrečios parapijos ar kitokios bendruomenės terpė, kuri teikia jaunimui ne tik saviraiškos erdvę, bet ir kaskart liudija tikėjimą, palydi malda, įvertina ir palaiko jaunimo iniciatyvą, įjungia į bendrą parapijos (ar kitos bendruomenės) gyvenimą, kuriame kiekvienas randa savo vietą ir tarnystę.

c) Tai yra veikla, skirta jaunimui ir su jaunimu. Tik pirminės evangelizacijos stadijoje jauni žmonės turėtų jaustis svečiais ar tais, kuriems skirta programa ir dėmesys. Visuose kituose etapuose veikla turėtų būti organizuojama taip, kad jaunuoliai jaustųsi esą aktyvūs veikėjai, protagonistai.

Jaunimo sielovados tikslai išryškėja jau iš paties apibrėžimo – tai visuminis jaunuolio ugdymas, susiejant tikėjimą ir gyvenimą. Jaunimo sielovados programose kartais išskiriamos veiklos ar atskiri uždaviniai, leidžiantys visapusiškai ugdyti žmogų per veiklą bendruomenėje. Apibrėžiamos atskiros sritys, numatomi jų konkretūs ugdomieji uždaviniai ir veiksmai. Pavyzdžiui, vienas iš senesnių – saleziečių pedagoginis ir sielovados projektas – skiria keturias sritis: žmogiškosios brandos; santykio su Kristumi; santykio su bažnytine bendruomene; brandos pašaukimo sritį¹¹. Kitas, gana naujas projektas apie oratorijų veiklą nurodo atskirus aspektus: ugdomuosius, socialinius, dvasinius¹².

Toks skirstymas sulaukia kritikos, nes tik visai neseniai pavyko – ilgokai vyravus dualistinei žmogaus sampratai – „kūną“ ir „sielą“ sujungti į vieną visumą, žmogų, todėl naujas vieno žmogaus ugdymo dalijimas į tam tikras sritis kritikuojamas ir atrodo tarsi grįžimas atgal. Tačiau tokio skirstymo šalininkai asmenį ne skirsto į dalis, o priešingai – jungia atskiras neišvengiamai būtinas ugdymo(si) sritis aplink vieną centrą – Jėzų Kristų ir jo Gerąją Naujieną. Sielovados praktika organizuojama taip, kad Jėzaus asmuo ir jo Karalystės vertybės pamažu perimtų visą jaunuolio gyvenimą, visas jo gyvenimo sritis. Tokia samprata reikalauja atitinkamų pačios veiklos metodų. O veiklos metodai priklauso nuo to, koks sielovados modelis yra vyraujantis¹³. Nors pateiktame sampratos aprašyme vyrauja ugdymo sąvokos, tačiau jo esmė yra tikėjimas, kuris visuomet lieka Dievo dovana – nėra tiesiogiai išugdomas. Ugdomoji veikla tik sudaro palankias sąlygas (vadinamasis netiesioginis

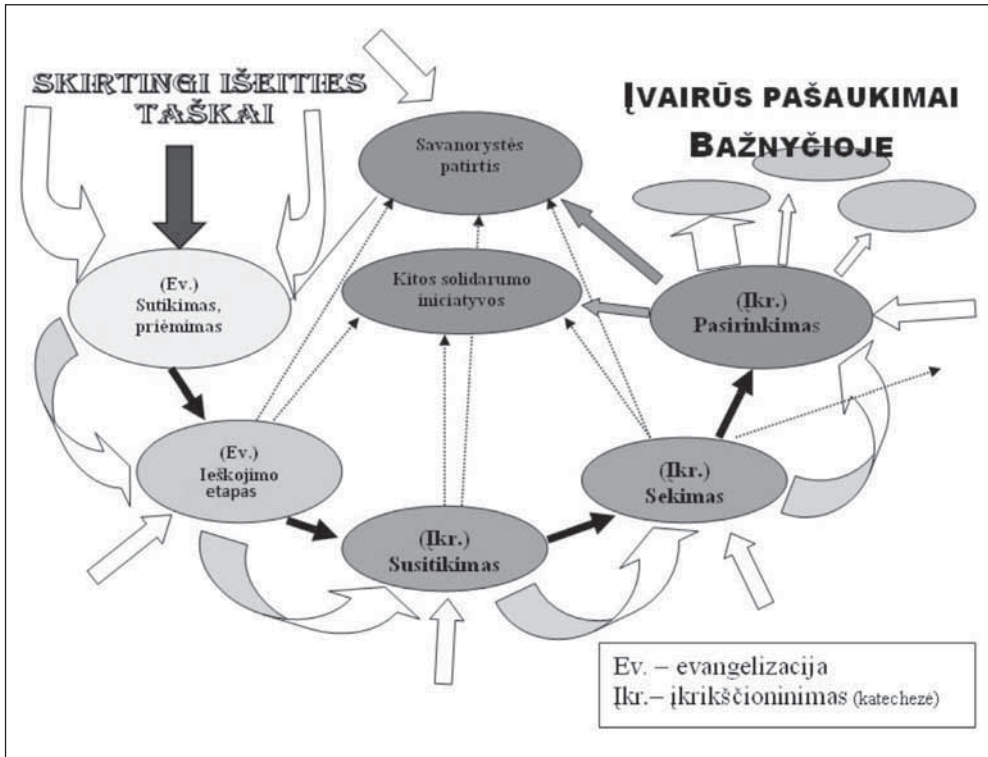
tikėjimo ugdymas), kad jaunuolis būtų pasiruošęs priimti, branginti ir puoselėti šią Dievo dovaną¹⁴. Apskritai jaunimo sielovada suprantama kaip evangelizacinė veikla plačiąja prasme – taip, kaip ją apibrėžia Paulius VI dokumente *Evangelii nuntiandi*¹⁵.

Kompleksinė situacija

Ilgus metus jaunimo sielovada Europoje ir Šiaurės Amerikoje buvo suvokiama kaip laipsniška ir nuosekli. Parapijoje, katalikiškoje mokykloje jaunuoliai skirstomi į tam tikras grupes, jiems siūloma ugdymo programa: paskaitėlės, akcijos, rengimas sakramentams, pasiruošimas šventėms, vasaros stovyklos. Jaunimas, paprastai tikėjimo pagrindus jau gavęs savo šeimose, noriai įsipareigodavo grupei ir dažniausiai ištikimai lankydavo grupės susitikimus. Tačiau kai vis mažiau įtakos religiniam auklėjimui turi mokyklos ir šeimos, jaunuoliai (bent jau dauguma jų), dėl kažkokių priežasčių atsiradę Bažnyčioje, yra beveik neevangelizuoti, neturi net menkiausio supratimo apie krikščioniškojo tikėjimo turinį ir formas. Todėl pats sielovados procesas tampa kompleksiškas, nes yra skirtingi išeities taškai. Toje pačioje amžiaus grupėje gali būti įvairiausių pažiūrų ir pomėgių jaunų žmonių: visiškai netikinčių; pripažįstančių dievybę kaip energiją, tačiau į bažnytinę bendruomenę atėjusių ieškoti išsigelbėjimo nuo beprasmybės; turinčių asmeninį santykį su Kristumi, įsipareigojusių kasdienei maldai ir užsibrėžusių gilinti tikėjimą per grupes ir asmeninį religinės literatūros skaitymą. Be to, mąstant apie jaunimą Lietuvoje, nereikėtų jo tapatinti su ateinančiais į bažnyčią ar dalyvaujančiais katalikiškose ar apskritai krikščioniškose jaunimo organizacijose ir veiklose, nes tokių yra ypač mažai (mažiau nei 10 %) ¹⁶. Taigi jaunimas, kuriam Bažnyčia įpareigota skelbti Gerąją Naujieną suprantama kalba, yra labai įvairus, turintis skirtingas gyvenimo nuostatas, įpročius, problemas ir lūkesčius.

Lietuvoje ši problema išryškėja rengimo Sutvirtinimo sakramentui programose. Kad ir kaip kruopščiai ir nuosekliai jos būtų paruoštos, mažai tegalima padėti – dauguma šiam sakramentui ruoštis susirenkančio jaunimo neturi nuovokos apie tikėjimą. Taigi jiems reikalinga pirminė evangelizacija. Paruoštos programos negali garantuoti, kad visas evangelizacijos procesas įvyks per keletą mėnesių ir jaunuoliai įgis reikalingą patirtį, žinias ir nuostatas, kad galėtų sąmoningai prisiiimti iš Sutvirtinimo sakramento kylančius įsipareigojimus.

Vatikano II Susirinkimas, vertindamas esamą situaciją, teigia, kad „moderniojo žmogaus gyvenimo sąlygos pasikeitė socialiniu ir kultūriniu atžvilgiu, ir todėl galima kalbėti apie naują žmonijos istorijos amžių“¹⁷. Reikia suprasti, kad tiesinė sielovada, kai eina nuosekliai iš etapo į etapą, šiandien, pliuralistinėje visuomenėje, yra nebeįmanoma. Jaunimo sielovados uždavinys – numatyti procesą ir etapus, adekvačius pasiūlymus, kad jaunuolio branda nesustotų, tačiau tik jis pats Šventosios Dvasios lydymas eina, renkasi ir apsisprendžia. Taigi sielovadoje turėtų būti numatyta šimtai galimybių jaunimui ateiti, išeiti ir vėl sugrįžti¹⁸. Kauno arkivyskupijos sinodas atkreipia dėmesį vien į amžiaus skirtumus – pateikia tris amžiaus perskyras: 12–15; 16–20; 21–30 metų¹⁹. Šitoks skirstymas, matyt, nulemtas praktikos, nes žinoma, kad daugelyje parapijų yra vienintelė jaunimo grupelė arba ir tos nėra. Tačiau tiek jaunimo sielovados teorijoje, tiek praktikoje būtina suvokti: šiandien nėra įmanoma tiesinė pastoracija, kitaip nebūtų kalbama apie jaunimo sielovadą, kaip vieną iš praktinės teologijos šakų – pakaktų katechezės.

1 pav. Jaunimo pastoracijos procesas²⁰

Vienas iš nuosekliausių jaunimo sielovados proceso kompleksinės situacijos kontekste pavyzdžių yra Adsis bendruomenės 2007 metų sielovados projektas (1 pav.).

Kiekvienas iš apskritimų rodo ne konkrečias programas, užsiėmimus, bet tų programų ir veiklų visumą, orientuotą į pavienį jaunuolį. Nuo pirmo susitikimo su bažnytinės bendruomenės nariais jaunas žmogus, kad ir kokioje programoje ar veikloje dalyvautų, yra nukreipiamas asmeninės Kristaus patirties link, o iš jos – į gilesnį supratimą ir apsisprendimą (ruošiamasi įkrikščioninimo sakramentams arba dalyvaujama tikėjimo gilimo programose), paskui jam padedama pasirinkti konkretų gyvenimo būdą, profesiją Kristaus bendrystės kontekste. Suprantama, tokią procesą turėtų pasiūlyti kiekviena bažnytinė bendruomenė, dirbanti drauge su kitomis bendruomenėmis ir (visuomeninėmis ar bažnytinėmis) organizacijomis. Kitaip sakant, konkretus sielovados centras ar už jaunimo sielovadą parapijoje atsakingas asmuo pirmiausia turi iširti esamą situaciją, kad galėtų stiprinti bei organizuoti silpniausių sielovados dalį ir būtų pasiruošęs nukreipti ieškančius jaunuolius į kitas jaunimo sielovados vietas. Norint suvokti ir valdyti tokią sudėtingą situaciją reikalingi atitinkami metodai.

Pastoracinės teologijos tyrimo metodų kaita

Ilgą laiką pastoracinė, arba praktinė, teologija tebuvo taikomosios bendrosios teologijos sritis, kuri dogmatinius, moralės, kanonų ir liturginius traktatus bandydavo pritaikyti praktikoje – konkrečioje bažnytinėje veikloje. Čia kalbama apie *aplikacinį, arba deduktyvųjį, metodą*. Juo tiriama, kaip teisės, dogmatikos, moralės studijos pritaikomos praktikoje. Žvelgiant į jaunimo sielovados istoriją – toks metodas buvo naudojamas dar prieš atsirandant organinei jaunimo sielovadai. Šis tyrimo metodas tapo netinkamas jau XX a. viduryje: dėl greitos sociokultūrinės kaitos ir pliuralistinio konteksto pastoracija kiekvienu atveju privalo atsižvelgti į esamą situaciją, antraip nepajėgia atpažinti konkrečių poreikių ir troškimų, į kuriuos reikia atsilipti. Vis dėlto jis ir toliau taikomas kaip vienas iš variantų metodų sistemose²¹.

Dar Apšvietos amžiuje, kai didelis dėmesys skirtas sielovados subjektams, ypač sukles-tėjo šviečiamasis ir ugdomasis sielovados pobūdis. Jau nuo tada imtas plačiau taikyti *induktyvusis metodas*. Naudojant šį metodą pirmiausia edukaciniu, psichologiniu, sociologiniu, antropologiniu ir kitais aspektais tiriama esama situacija, paskui sisteminant tai nustatomi reikalingi kriterijai, tikėjimo turinys ir visa tai pritaikoma pastoracinėje praktikoje. Metodas leidžia gerai ištirti situaciją, tačiau kartais sunku adekvačiai įvertinti religinės patirties ir tikėjimo visumos perteikimo reikalavimą. Bene didžiausias šio metodo trūkumas yra tas, kad neretai viskas suvedama į edukacinį ir psichoterapinį procesą, o teologija tampa vien jo pagalbininke – taip nuvertinamas objektyvus tikėjimo turinys ir evangelinis radikalumas²².

Vėliau imta taikyti *deduktyvųjį ir induktyvųjį metodą* kartu. Taip bandoma derinti abu prieš tai minėtus metodus. Toks metodų derinimas plačiai naudojamas ir Vatikano II Susirinkimo dokumentuose. Laisvai naudojamosi tiek Bažnyčios doktrinos interpretacijomis, tiek esamos situacijos aprašymu tais aspektais, kurie atrodo reikalingi, tyrimas baigiamas konkrečiomis praktinėmis nuorodomis ir principais. Šis metodas patogus, tačiau atliekamame tiriamajame darbe pasitaiko, kad yra sudedami empiriniai duomenys, tikėjimo principai ir gaunama tai, kas norima – trūksta metodologinių reikalavimų, kaip šios dvi kryptys sujungiamos į vieną. Lieka neaišku, kaip nustatyti, ar metodas taikomas teisingai.

Vienas populiariausių pasaulyje metodų, – taikomų tiek Šiaurės, tiek Pietų pusrutulyje, tiek pastoracinės teologijos teoriniuose tyrimuose, tiek praktikoje, – siejamas su belgų kardinolo J. Cardijno sielovados veikla. Metodą nusako jau pats pavadinimas – *stebėti–vertinti–veikti*. Bažnyčios dokumentuose jis minimas jau 1965 metais Pastoracinėje konstitucijoje apie Bažnyčią šiulaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes*, taip pat *Sollicitudo rei socialis*, o enciklikoje *Mater et Magistra* siūloma naudoti jį visoje jaunimo grupių ir bendruomenių veikloje²³. *Stebėjimas* – tai kritiškas esamos situacijos aprašymas: praktikoje pasikliaujama grupės pastebėjimais, o teorijoje taikomi sociologiniai metodai. Antrasis žingsnis – *vertinimas* – teologijos kriterijų parinkimo momentas. Teologas, analizuodamas sociologiniais metodais gautus tyrimus, iškeltas problemas ir klausimus, remdamasis Šventuoju Raštu, Bažnyčios mokymu ir likdamas ištikimas visai doktrinai, iškelia ir iš naujo formuluoja elementus, padedančius spręsti konkrečios situacijos problemas.

Trečiasis žingsnis – *veikimas* – praktinis atsakymas į iškeltas problemas, siūlymas, ką konkrečiai reikėtų daryti. Teologai, ypač Lotynų Amerikos, taip pat plačiai taiko šį metodą ir dogmatikos, moralinės teologijos, dvasingumo teologijos veikaluose. Pastoracinės teologijos metodo trūkumas yra tas, kad jis nenumato programavimo fazės, nėra reikalavimo formuluoti galutinius ir tarpinius uždavinius, atskirus etapus ir tų etapų vertinimo kriterijus, nes metodo trečiojoje fazėje surenkami išeities taškui reikalingi duomenys, nurodoma, kuria linkme reikia kreipti veikimą²⁴.

Siekdami pašalinti minėtų metodų trūkumus, pastaruosius 30 metų anglakalbiai ir vokiečiakalbiai pastoracijos teologai, – kreipdami didesnę dėmesį į vieną ar kitą metodo žingsnį, – bandė įvairiai derinti minėtus metodus, o bendrai jų naudojamas metodas įvardijamas kaip *teologinis empirinis-kritinis*. Jam būdingi bruožai: pradedama situacijos aprašymu ir esamos praktikos analize; ieškoma kriterijų; iš naujo interpretuojama ir nustatomi tikslai, nurodantys, koku būdu esama praktika gali būti atnaujinama; reikalaujama programuoti konkrečius žingsnius, kaip pereiti nuo paplitusios prie numatomos praktikos. Visas šis procesas vykdomas remiantis atitinkamais kruopščiai atrinktais ir interpretuotais teologiniais kriterijais²⁵.

Teologinio empirinio-kritinio metodo šalininkams turėjo įtakos filosofinės hermeneutikos praktinis mąstymas ir sisteminė teologija netrukus taip pat ima naudotis šiuo metodu²⁶. Hermeneutika reiškia interpretavimą arba, dar kitaip, reikšmingą supratimą. Šiame procese interpretuojami faktai, duomenys, kitų autorių mintys ir taip pasiekiamas naujas suvokimas, tačiau procesas ne linijinis, bet ciklinis²⁷. Pastoracinėje teologijoje taikomas *hermeneutinis metodas* turi tris pagrindinius etapus, kurie dar suskirstyti smulkiau ir jiems keliami savi reikalavimai. Pirmasis žingsnis – esamos padėties aprašymas ir interpretavimas. Jis sutampa su paskutinių dviejų metodų pirmuoju etapu. Per antrąjį, arba teologinį, etapą atrenkami kriterijai. Trečiasis etapas sudarytas iš dviejų dalių: teorinės (kokie konkretūs dalykai darytini aprašytoje situacijoje pagal nustatytus kriterijus) ir praktinės (kokiais konkrečiais etapais, strategijomis, metodais ir priemonėmis tai pasiekama). Po kurio laiko praktinė veikla tirama iš naujo ir lyginama su prieš tai atliktu tyrimu. Bandoma nustatyti, kaip pasikeitė sociokultūrinė padėtis, ar numatyti veiksmai ir etapai atitinka situaciją, remiantis tuo toliau vykdomi kiti tyrimai. Taigi šis metodas yra ciklinis. Patikrinama, ar teorinis hermeneutiniu metodu atliktas tyrimas atitinka kitų disciplinų naudojamus metodus ir ar metodiškai teisingai juos derina²⁸.

Naudojantis hermeneutiniu metodu parašytas dokumentas *Nauji pašaukimai naujajai Europai*²⁹. Dokumentas skirtas vienai iš jaunimo sielovados dalių – pašaukimų sielovadai. Jį sudaro keturios dalys:

Pirmoji dalis – „Šiandienė dvasinių pašaukimų padėtis Europoje (§ 10–13) – tai pasirinktos tyrimo srities sociokultūrinė analizė. Čia apžvelgiama Europos, jaunimo ir kultūros situacija. Nusakoma, kokią įtaką tai turi pašaukimams. Ši dalis baigiama tam tikru apibendrinimu, kuris nurodo, kaip pasikeitė Europos situacija ir kaip, atsižvelgiant į tai, turi keistis pats požiūris į pašaukimų sielovadą.

Antroji dalis – teologinė refleksija „Pašaukimo teologija“ (§ 14–23). Tai atsiliėpimas į pirmoje dalyje atskleistą situaciją – randami esamos situacijos reikšmingi, suprantami elementai.

Trečioji dalis – „Pašaukimų pastoracija“ (§ 24–29) – pateikia teorinę situacijos interpretaciją remiantis prieš tai atlikta teologine refleksija. Nurodomi principai ir pastoraciniai keliai (arba gairės).

Ketvirtoji dalis – „Pašaukimų pedagogika“ (§ 30–37) – pateikia praktinį projektą, suskirstytą etapais, ir apibrėžia, kas juose svarbiausia.

Šiuolaikinių jaunimo sielovados metodų taikymo perspektyvos Lietuvoje

Paskutiniai trys pristatyti metodai yra panašios struktūros ir taikytini kompleksinei situacijai. Tačiau norint juos naudoti Lietuvoje kyla daug kliūčių.

Metodų pagrindas yra sociokultūrinės aplinkos ir jaunimo poreikių, lūkesčių, baimių situacijos tyrimas. Tokių tyrimų periodiškai atlieka Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Vis dėlto paties departamento tikslai tik maža dalimi sutampa su jaunimo sielovados tikslais, tad ir tyrimai taip pat atliekami remiantis departamento politika³⁰. Šie ir kiti jaunimo situacijos tyrimai gali būti naudojami jaunimo pastoracijoje, nors jų ir nepakanka, kad būtų galima iki galo suvokti pastoracinę situaciją.

Net jei greitai laiku būtų atlikti adekvatūs tyrimai ir sukurtas reikiamas nacionalinis jaunimo sielovados projektas, jį vis tiek būtų labai sunku realizuoti – trūksta tinkamų jaunimo sielovados koordinatorių, suvokiančių, kas yra jaunimo sielovada ir kokių tikslų siekiama, gebančių dirbti ne *jaunimui*, bet *su* jaunimu.

Jaunimo sielovados tyrimų ir veiklos kliūtis, išskyrus pavienius atvejus, taip pat yra silpnos bažnytinės bendruomenės. Jaunimo evangelizaciją labai apsunkina tai, kad trūksta sielovadai būtinos aplinkos, kuri atlieka tarpinę evangelinių vertybių komunikaciją (metakomunikaciją), trūksta realių pavyzdžių, rodančių, ką praktiškai reiškia tikėti ir tuo gyventi visą gyvenimą.

Dar viena problema – pastoracinio tinklo nebuvimas arba jo silpnumas. Kaip parodyta 1 pav., bendruomenė paprastai būna nepajėgi atlikti visas šias funkcijas, o kitų organizacijų, bendruomenių ar grupių neretai vertinama kaip konkurencinė. Dar dažniau kitų organizacijų ar grupių, kurios galėtų bendradarbiauti užpildant jaunimo sielovados spragas, tiesiog nėra.

Todėl jaunimo sielovados teorija ir darbas toliau vyksta vadovaujantis deduktyviuoju metodu, stengiantis išlaikyti į grupeles jau susibūrusius jaunus žmones. Kitų valstybių patirtis, pavyzdžiui, Ispanijos, rodo, kad veikiant tokiu metodu maždaug po dešimties metų jaunimo bažnyčiose dar labiau sumažės³¹. Taigi bet kuriuo atveju anksčiau ar vėliau teks imtis kompleksinei-pliuralistinei visuomenei evangelizuoti tinkamų metodų.

Žvelgiant į ateitį, matyt, būtų svarbu ugdyti jaunimo sielovados koordinatorius, padėti jiems tinkamai pasirengti. Tam praverstų Lietuvoje parengtos studijos apie jaunimo sielovados teorinius, antropologinius, komunikacinių, edukacinius, vadybinius pagrindus. Tai būtų kokybinis žingsnis. Per praėjusius dešimtmečius iš jaunimo centrų gauta konkrečioms užsiėmimams, seminarams, stovykloms paruoštos medžiagos, tačiau apskritai jaunimo sielovados koordinavimo gebėjimams ugdyti tinkamos medžiagos ir renginių buvo labai mažai. Koordinatorių rengimo programos būtinos dėl to, kad taikant atitinkamus metodus pats koordinatorius turi būti pajėgus burti komandą, kuri nustatytų konkrečiai

vietovei būdingas situacijas, vietos (kaimo, miestelio, gimnazijos, aukštosios mokyklos, kolegijos ar pan.) jaunimo sociokultūrinę būklę ir ugdymo galimybes.

Viena iš svarbiausių veiklos sričių turėtų būti pirminė evangelizacija. Jau dabar reikia susirūpinti, kaip pasiekti didžiąją daugumą jaunimo, kuriam tikėjimas nieko nesako ir nereiškia.

Taip pat svarbu plėtoti pastoracinius tinklus, gerinti bendravimą ir bendradarbiavimą su kitomis bendruomenėmis, parapijomis, socialiniais, jaunimo ir kultūros centrais, kad paieškas pradedančiam jaunuoliui būtų galima suteikti kuo daugiau informacijos. Ypač tai svarbu steigiant naujus centrus ir pradedant naujas programas – siekiant orientuotis į tą etapą ir jaunimo dalį, kur yra mažiausia pasiūlymų.

Išvados

Sisteminė jaunimo sielovada atsirado tik tada, kai susiformavo socialinė jaunimo grupė, turinti savo interesus, laisvalaikį ir pomėgius. Sielovados veikla pranoko vien katechezę ir proginius renginius, ėmė vis labiau įtraukti jaunimą, kuris inicijavo grupių kūrimąsi ir veiklą, sudarančią visą evangelizavimo procesą. Lietuvoje jaunimo sielovada kaip tokia ėmė ryškėti Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Praktikoje naudotasi visomis prieinamomis priemonėmis ir formomis, tačiau nauja, greitai besikeičianti sociokultūrinė padėtis taip pat veikia žmogų: jo poreikius, baimes, troškimus. Dėl sociokultūrinės aplinkos kaitos kylantys nauji jaunimo sielovados iššūkiai nebuvo aiškiai įvardyti ir į juos tinkamai neatsiliepta.

1. Apžvelgus jaunimo sielovados apraiškas Lietuvoje galima matyti, kad jaunimo sielovada yra dar palyginti nauja veiklos sritis.

2. Jaunimo sielovados apibrėžimas ir tikslai rodo, kad Lietuvoje trūksta specialistų; bažnytinės bendruomenės daugiausia yra per silpnos, kad galėtų priimti jaunimą ir liudyti Evangeliją; vykstančiose programose jauni žmonės dažniausiai yra stebėtojai.

3. Pluralizmo paveiktoje sociokultūrinėje aplinkoje bręstantis jaunimas turi įvairius poreikius, interesus ir skirtingai suvokia religiją, todėl reikia įvairių sielovados pasiūlymų net tos pačios amžiaus grupės jaunuoliams, kad jie galėtų pamažu bręsti tikėdami.

4. Dabartinei jaunimo sielovadai, kaip ir visai praktinei teologijai, būtina naudoti tyrimo ir projektavimo metodus, pirmiausia tiriančius sociokultūrinę grupės situaciją, antraip sukurti atsakymai ir pasiūlymai liks nutolę nuo konkrečios realybės.

5. Norint taikyti atitinkamus metodus Lietuvoje kyla daug kliūčių. Be to, jie yra nežinomi ir nėra reikiamo jaunimo sielovados koordinatorių ugdymo. Vilčių, kad jaunimo sielovada bus plėtojama, teikia tai, kad jau sukurti jaunimo centrai, o jaunimo sielovada – viena iš prioritetinių sielovados šakų; taip pat didesnė patirtis ir tai, kad yra nemažai jaunų žmonių, vienuolinių bendruomenių ir organizacijų, vienoje ar kitoje srityje dirbančių su jaunimu ir dėl jaunimo.

Atitinkamų jaunimo sielovados metodų taikymas vykdant tyrimus, įgyvendinant projektus ir programas galėtų pagerinti jaunimo sielovados kokybę, tačiau tik tuo atveju, jei bus rengiami ir apmokomi jaunimo sielovados koordinatoriai.

NUORODOS

- ¹ Pastoracinė teologija etimologiškai siejama su veiklos subjektu „pastores“ – ganytoju, t. y. kunigu. Po Tridento Susirinkimo vyravo požiūris, kad pastoracinės veiklos subjektai yra kunigai, kurie rūpinasi sielų išganymu, o bendruomenė – tai individų visuma. Tokios sielovados modelis yra ganytojas–kaimenė. Šis modelis neatitinka dabar vyraujančios veiklos sampratos, nes sielovados subjektu laikoma visa bažnytinė bendruomenė; be to, labai prasiplėtė tos veiklos tikslai, ypač Bažnyčios ir pasaulio santykių srityje (*Midalli M. Teologia pastorale // Dizionario di pastorale giovanile. (a cura) M. Midalli, R. Tonelli. Torino: LDC. 21992. P. 1177–1178.*
- ² *Sigalini D. Pastorale giovanile (storia – 4) // Dizionario di pastorale giovanile. (a cura) M. Midalli, R. Tonelli. Torino: LDC. 21992. P. 838.*
- ³ *Maslauskaitė A., Navickas A. Katalikai pokomunistinėje Lietuvoje // Prizmė. 2000 Nr. 1–2. P. 83.*
- ⁴ Išsamiau apie katalikų tikybos dėstymą žr. *Rugevičiūtė G. Bendrojo lavinimo Lietuvos mokyklų katalikų tikybos mokymo programų kaita // Pedagogika. Vilnius: VPU. 2008. Nr. 90. P. 57–64.*
- ⁵ Evangelizacijos ir sielovados programos projektas krikščionybės 2000 m. jubiliejui rengiantis // Bažnyčios žinios. 2006 06 14. Nr. 11 // <http://www.lcn.lt/bzinios/bz9611/611lvk.html>. 2009 01 02.
- ⁶ Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimai. Kaunas: Kauno arkivyskupija. 2008. § 475–541.
- ⁷ Terminas *jaunimo sielovada* Italijoje imtas vartoti tada, kai daugelyje bažnytinių vietų buvo sudarytos sąlygos evangelizuoti jaunas žmones: nuo pirminės evangelizacijos iki jų išpareigojimo tapti evangelizacijos skeidėjais. Šį procesą inicijavo pats jaunimas (*Sigalini D. Ten pat. P. 838*).
- ⁸ VI jaunimo sielovados forumo pranešimas *Palaimaitė R. Jaunimo sielovados situacija ir evangelizacijos gairės // Žingsniai ir stabtelėjimai. 2008. Nr. 13 (45). P. 15–19.*
- ⁹ Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Zarasai: Fortūna. 1994. § 40.*
- ¹⁰ *Tonelli R. Pastorale giovanile // Dizionario di pastorale giovanile. Torino: LDC. 21992. P. 737.*
- ¹¹ *Centro Salesiano pastorale giovanile. Itinerari di educazione alla fede. Una proposta pedagogico-pastorale. Torino: LDC. 1995. P. 301–304.*
- ¹² *Baresi V., Fornasini F. I cortilati. Progettare e gestire il cortile e la prima accoglienza in oratorio. Torino: LDC. 2005. P. 24–24.*
- ¹³ Tam tikra jaunimo pastoracinių metodų tipologija, arba pastoracijos modeliai, leidžia suprasti, kad net sutarus dėl jaunimo sielovados apibrėžimo ir tikslo galimas visiškai skirtingas veiklos programavimas, nes skirtinga žmogaus, krikščionio naudotinių metodų ir išskeltų uždavinių samprata. (*Tonelli R. Pastorale giovanile. Dire la fede in Gesù Cristo nella vita quotidiana. Roma: LAS. 1987⁴. P. 63–92; Favale A. Movimenti ecclesiali contemporanei. Dimensioni storiche, teologico-spirituali ed apostoliche. Roma: LAS. 1991⁴. P. 559–588; Midalli M. Teologia pratica. 2. Attuali modelli e percorsi contestuali di evangelizzazione. Roma: LAS. 2000³. P. 85–150).*
- ¹⁴ “L’«immediatezza» misteriosa di Dio che si fa vicino alla libertà di ogni persona viene così servita, sostenuta e condizionata dagli eventi umani che hanno la funzione di attivare il dialogo e di predisporre l’accoglienza. <...> Questo è l’ambito preciso della educabilità alla fede. Essa si colloca sul piano delle modalità concrete e quotidiane in cui si sviluppa il dialogo salvifico” (*Tonelli R. Itinerari per l’educazione dei giovani alla fede. Torino: LDC. 1989. P. 20*).
- ¹⁵ „Evangelizacija <...> yra daugiasluoksnis procesas, apimantis įvairius elementus: žmonijos atnaujinimą, liudijimą, tiesiogiai reikiamą skelbimą, vidinį pritarimą, įstojimą į bendruomenę, ženklų priėmimą, pastangas apaštalauti“ (*Popiežius Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas dėl evangelizacijos šiuolaikiniame pasaulyje Evangelii nuntiandi. Kaunas. 1999. § 24*).
- ¹⁶ 2004 metais tiriant jaunimo iniciatyvumą bei dalyvavimą, apklausiant ir dalyvius, ir narius, 5,1 % visų tiriamųjų sakėsi priklausą religinei organizacijai ar parapijai (konfesija nenurodoma) (Jaunimo reikalų departamentas. Jaunimo situacijos tyrimas. Vilnius. 2004 // www.jrd.lt/index.php?-1363309801. 2009 04 29).
- ¹⁷ *Gaudium et spes. § 51.*
- ¹⁸ *Chordi A. Los jóvenes nos hacen mover ficha. ¿Cómo impulsar la pastoral con jóvenes hoy? // Mision Joven. Madrid. 2006. Julio-Agosto. Nr. 354–355 // www.misionjoven.org/Default_.asp. 2010 01 02.*

- ¹⁹ Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimai. § 483.
- ²⁰ *Equipo Adsis de Pastoral con Jóvenes*. Jóvenes y Dios. Proyecto de Pastoral con Jóvenes. Madrid. 2007. P. 141.
- ²¹ “[Il metodo deduttivo] era adeguato in una prassi ecclesiale omogenea. Ma questo non è più caso della situazione religiosa contemporanea; il processo della secolarizzazione e di diversificazione della Chiesa l’hanno resa eterogenea, divergente, pluriforme, confusa e a volte caotica” (*Midali M.* Teologia pratica. 1. Cammino storico di una riflessione fondante e scientifica. Roma: LAS. 2005⁴. P. 396).
- ²² Ten pat. P. 396–397.
- ²³ *Giovanni XXIII*. Leterra enciclica *Mater et Magistra*. 1961. § 217–218 // www.vatican.va/holy_father/john_xxiii/encyclicals/documents/hf_j-xxiii_enc_15051961_mater_it.html. 2009 10 21.
- ²⁴ *Midali*. Teologia pratica. P. 399–400.
- ²⁵ Monrealio universitete šis metodas buvo ištobulintas, nurodyti 5 jo žingsniai, o pačios pastoracijos studijos įvardytos kaip prakseologinė pastoracija. Tai reiškia apmąstytą ir kritinį svarstymą apie prasmingą veiklą, siekiant ją pagerinti. Ten pat. 357–359.
- ²⁶ Apie hermeneutinio metodo taikymą sisteminei teologijai: *Jeanrond W.* L’ermeneutica teologica. Sviluppo e significato. Brescia. 1994; *Geffré C.* Credere e interpretare. La svolta ermeneutica della teologia. Brescia. 2000. Pastoracinės teologijos hermeneutinio metodo reikšmė ir taikymas nuosekliai pagrįstas *Moral J.* Ciudadanos y cristianos. Reconstrucción de la teología pastoral como teología de la praxis cristiana. Madrid: San Paolo. 2007.
- ²⁷ Apie šio metodo kilmę ir naudojimą kituose moksluose žr. *Tidikis R.* Socialinių tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas. 2003. P. 217–218.
- ²⁸ Hermeneutinis metodų ciklas reikalauja rinktis tarpdalykinį metodą, kuriame, integruojant atskiriems mokslams būdingus metodus, svarbu teisingai juos naudoti. Šiuo atveju visuomet bus svarbūs sociologijos, edukologijos, komunikacijų, psichologijos, socialinės antropologijos disciplinų taikomi metodai, kurie bus panaudoti teologo tikslams. Todėl R. Tonelli vartoja ne terminą *tarpdisciplininis*, o *transdisciplininis*, nes jaunimo sielovadoje lemiamas teologinis kriterijus (*Tonelli R.* Per la vita e la speranza. Un progetto di pastorale giovanile. Roma: LAS. 2002. P. 28–32).
- ²⁹ *Popiežiškoji dvasinių pasaulimų globos draugija*. Nauji pasaulimai naujai Europai. 1998 01 06 // www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/nauji_pasaukimai.html. 2008 04 25.
- ³⁰ Jaunimo reikalų departamentas vadovaujasi šiais tikslais: „Įgyvendinti jaunimo politiką Lietuvoje, vykdamt bei plėtojant priemones jaunimo situacijai gerinti; stiprinti jaunimo nevyriausybinių sektorių, skatinti jaunus žmones dalyvauti jaunimo veikloje; užtikrinti nacionalinės jaunimo politikos atstovavimą tarptautiniu lygiu“ (Jaunimo reikalų departamentas. Apie mus // www.jrd.lt/index.php?1057499355. 2010 01 02).
- ³¹ Ispanijoje jaunuolių, kurie įvardija save kaip tikinčius, per 40 metų sumažėjo nuo 95 % iki 35 %. 2000 metais tik 12 % jaunimo sekmadieniais šventė Mišias. 79 % jaunuolių niekada arba beveik niekada nebuvo išpažinties. Ir tik 10 % iš save katalikais vadinančių jaunų žmonių mano, kad Bažnyčia skelbia kasdieniam gyvenimui tinkamas vertybes (*Moral J.* Pastorale giovanile in Spagna // Note di pastorale giovanile. Roma. 2005. Nr. 7. P. 50).

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. *Baresi V., Fornasini F.* I cortilai. Progettare e gestire il cortile e la prima accoglienza in oratorio. Torino: LDC. 2005.
2. Biblija arba Šventasis Raštas. Ekumeninis leidimas. Vilnius: Lietuvos Biblijos draugija. 1999.
3. *Centro Salesiano pastorale giovanile*. Itinerari di educazione alla fede. Una proposta pedagogico-pastorale. Torino: LDC. 1995.
4. *Chordi A.* Los jóvenes nos hacen mover ficha. ¿Cómo impulsar la pastoral con jóvenes hoy? // Mision Joven. Madrid. 2006. Julio-Agosto. Nr. 354–355 // www.misionjoven.org/Default_.asp. 2010 01 02.
5. *Equipo Adsis de Pastoral con Jóvenes*. Jóvenes y Dios. Proyecto de Pastoral con Jóvenes. Madrid. 2007.

6. Favale A. Movimenti ecclesiali contemporanei. Dimensioni storiche, teologico-spirituali ed apostoliche. Roma: LAS. 1991⁴.
7. Giovanni XXIII. Leterra enciclica *Mater et Magistra*. 1961. § 217–218 // www.vatican.va/holy_father/john_xxiii/encyclicals/documents/hf_j-xxiii_enc_15051961_mater_it.html. 2009 10 21.
8. Jaunimo reikalų departamentas. Jaunimo situacijos tyrimas. Vilnius. 2004 // www.jrd.lt/index.php?-1363309801. 2009 04 29.
9. Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimai. Kaunas: Kauno arkivyskupija. 2008.
10. Maslauskaitė A., Navickas A. Katalikai pokomunistinėje Lietuvoje // *Prizmė*. 2000. Nr. 1–2. P. 79–80.
11. Midali M. Teologia pratica. 1. Cammino storico di una riflessione fondante e scientifica. Roma: LAS. 2005⁴.
12. Midalli M. Teologia pratica. 2. Attuali modelli e percorsi contestuali di evangelizzazione. Roma: LAS. 2000³.
13. Moral J. Ciudadanos y cristianos. Reconstrucción de la teología pastoral como teología de la praxis cristiana. Madrid: San Paolo. 2007.
14. Moral J. Pastorale giovanile in Spagna // *Note di pastorale giovanile*. Roma. 2005. Nr. 7. P. 50–62.
15. Palaimaitė R. Jaunimo sielovados situacija ir evangelizacijos gairės // *Žingsniai ir stabtelėjimai*. 2008. Nr. 13 (45). P. 15–19.
16. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes* // Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Zarasai: Fortūna. 1994.
17. *Popiežiškoji dvasinių pašaukimų globos draugija*. Nauji pašaukimai naujam Europai. 1998 01 06 // www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/nauji_pasaukimai.html. 2008 04 25.
18. *Popiežius Paulius VI*. Apaštališkasis paraginimas dėl evangelizacijos šiuolaikiniame pasaulyje *Evangelii nuntiandi*. Kaunas. 1999.
19. Rugevičiūtė G. Bendrojo lavinimo Lietuvos mokyklų katalikų tikybos mokymo programų kaita // *Pedagogika*. Vilnius: VPU. 2008. Nr. 90. P. 57–64.
20. Sigalini D. Pastorale giovanile (storia – 4) // *Dizionario di pastorale giovanile*. (a cura) M. Midalli, R. Tonelli. Torino: LDC. 1992. P. 837–842.
21. Tidikis R. Socialinių tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas. 2003.
22. Tonelli R. Itinerari per l'educazione dei giovani alla fede. Torino: LDC. 1989.
23. Tonelli R. Pastorale giovanile // *Dizionario di pastorale giovanile*. (a cura) M. Midalli, R. Tonelli. Torino: LDC. 1992. P. 736–747.
24. Tonelli R. Pastorale giovanile. Dire la fede in Gesù Cristo nella vita quotidiana. Roma: LAS. 1987⁴.
25. Tonelli R. Per la vita e la speranza. Un progetto di pastorale giovanile. Roma: LAS. 2002.

Gauta: 2010 02 07

Parengta spaudai: 2010 05 19

Rasa PALAIMAITĖ

YOUTH MINISTRY CONCEPTION AND METHODS: PASTORAL PERSPECTIVES IN LITHUANIA

Summary

In Europe youth ministry became the issue for discussions when a separate group in the society, the young, has emerged. It has happened when the standard of living has improved and the number of educational institutions has increased. The young churchgoers began to join into communities and take greater initiative in terms of youth evangelization. In Western Europe this period of time has almost coincided with the Second Vatican

Council, whereas Eastern Europe had its own social system and suffered from the suppression of religion. After Lithuania regained its independence, the interest in youth ministry arose. However, the greater attention was driven to the practical things such as organization of particular events, occasional leadership seminars or preparation of the festive programmes. There was an attempt to adopt the experience of other countries. For this reason Lithuanian diocese youth centres have started and continued the cooperation with youth centres from other countries. Unfortunately, this experience was not as successful as it had been expected. Although there are a number of positive aspects in the youth ministry in Lithuania, we could also see some drawbacks of it; namely:

- The work with the young is inconsequent. In addition, the major flaw is the evangelization of the young non-believers.
- The activity of permanently operating groups has no definite purpose.
- Most of the events and activities for the young are organized by adult protagonists and young people usually remain as passive receivers of the services.
- A lot of those who take part in the youth ministry do not have adequate understanding of the phenomenon, thus, they do not perceive the aims and objectives of it.

Therefore, it is essential to define what youth ministry is and point out the underlying aim of it. Youth ministry is a purposeful youth activity in the Church community. The main aim of it is the manifold development of a young person so that he/she would integrate faith into life as deep as possible. That is to say, it is the activity of a community, which is guided by the Holy Spirit, and meant for the young and the work with the young. This kind of activity aims at making the young open to the merciful God in all situations of life.

The society of Lithuania is becoming more and more complex; as a result, young people even though they belong to the same age group have very different faith experience. For this reason, youth ministry cannot be organized applying linear approach, which suggests that the young progress from one stage to another similarly to school, where students go from one class to another. Nowadays, it is essential to design a complex process and its different stages as well as various and adequate offers to ensure the ongoing development of a young person, who would be guided by the Holy Spirit and, at the same time, rather independent to make his/her own choices and decisions. In this sense, youth ministry should provide the young with a great variety of possibilities to join, quit and return to the activities.

If a community or diocese wants to plan youth ministry, it is necessary to employ a corresponding method. Due to the pluralistic socio-cultural context of the society it is inappropriate to use linear approach methods in youth ministry: neither deductive, nor inductive. Today it is more sensible to use the methods which start from the deep analysis of the socio-cultural situation. It is important to know what situations the young are in, their expectations, apprehensions, and problems. All this is essential in order to identify what the way and content that could be used to address the young would be.

Upon the decision to respond to the situation and needs of workers, Joseph Cardijn offered the **see-judge-act** method. *Observation* means the critical description of the existing situation. In practice everything depends on the observation of the group, whereas in theory sociological methods are used. The second step is *evaluation*. This is the moment of the choice of theology and criteria. Here a theologian analyses the results of the sociological methods, problems and questions raised, as well as uses the Bible, makes reference to the teaching of the Church, however, stays loyal to the whole doctrine while applying a new way of formulating those elements, which give solutions to the problems of a particular situation. The third step is *action*, i.e. practical solution to the existing problems, namely, what exactly should be done. Theologians, especially those of Latin America, widely apply this method in the works of dogmatic, moral and spiritual theology. However, there are several drawbacks while applying this method in pastoral theology, namely that it does not foresee the phase of planning and, according to it, there is no need to form final aims and short-term objectives. In addition, it does not require designing separate stages and their evaluation criteria, as the third stage only accumulates the data, which is necessary to establish the starting point, and point out the aspect in which the action should be directed.

Over the past 30 years, English and German pastoral theologians of different schools have prepared individual methods which improve the steps of the Cardijn's method. Their mutual contribution into the pastoral theology could be called **theological, empiric-critical** method. The supporters of theological, empiric-critical method were influenced by the practical thinking of philosophical hermeneutics. Shortly after, systemic theology began to use this method. The method of **hermeneutics** in pastoral theology is applied in three stages,

each of them being divided into short-term steps and has its own claims. The first stage is the description of an existing situation and its interpretation. It overlaps with the first stages of the two following methods. The second stage is theological, i.e. the choice of criteria. Third stage consists of two parts: theoretic (i.e. what particular action should be taken in a described situation according to the established criteria) and practical (i.e. what stages, strategies and measures are applied to achieve the aim). Some time later, the practical part is studied again and the results are compared with the data of the earlier research. In this way, an attempt is made to determine how the socio-cultural situation has changed, and whether the foreseen actions and stages correspond to the situation. Further research is carried out based on the findings.

If we want to improve the situation of youth ministry in Lithuania, it is essential to use adequate methods of pastoral theology apply them in researches, projects and other programmes. So far, there are no sufficient studies of the situation of the young or planned activities, nevertheless, there are quite a lot of people, organizations and congregations, which take care of the evangelization of the young. They usually apply method of experiment.

For improving the existing situation is also necessary to prepare and educate new coordinators of youth ministry.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: jaunimo sielovada, pastoracinės teologijos metodas.

KEY WORDS: youth ministry, method of pastoral theology.

Rasa PALAIMAITĖ – Vytauto Didžiojo universiteto doktorantė. Tyrimo sritys: pastoracinė teologija, jaunimo pastoracija. El. paštas fausta_sf@hotmail.com.

Rasa PALAIMAITĖ – a PhD student at Vytautas Magnus University. A field of research: Pastoral theology, Youth ministry. E-mail: fausta_sf@hotmail.com.